

על פי ה' לפרשת בהעלותך

1. במדבר ט

{יז} ולפי העלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל ובמקום אשר ישכן שם הענן שם יחנו בני ישראל: {יח} על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו כל מי אשר ישכן הענן על המשכן יחנו: {יט} ובהארץ הענן על המשכן ימים רבים ושמרו בני ישראל את משמרת ה' ולא יסעו: {כ} ויש אשר יהיה הענן ימים מספר על המשכן על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו: {כא} ויש אשר יהיה הענן מערב עד בקר ונעלה הענן בבקר ונסעו או יומם ולילה ונעלה הענן ונסעו:

2. אור החיים במדבר ט יח

כל ימי וגו' ובהארץ וגו'. בא הכתוב לסדר כל בחינות הנהגות הענן, וללמד שבחן של ישראל שהיו חפצים באשר יחפץ ה', והתחיל בענין אריכות זמן החנייה ואמר כל ימי אשר ישכון הענן יחנו פירוש יחנו יחפצו לחנות, ולזה לא אמר בנו בני ישראל שיהיה נשמע שעשו לצד ההכרח מהמנהיג, והוסיף לומר ובהארץ וגו' לומר שאפילו יאריך כל כך ימים רבים אף על פי כן יחנו, ואומרו ושמרו וגו' לומר כי מלבד שהיו חונים כל זמן וכו' עוד מודיע כי לא היו עושים הדבר לצד שהיו חפצים בשבת ולא בהילוך אלא לצד שמירת דבר ה', והוא אומרו ושמרו וגו' הגם שהם ימים רבים, ואומרו ולא יסעו ולא אמר ולא נסעו, לשלול בחינת החושב כאלו אמר ולא יחפצו ליסע: ויש אשר וגו' ימים מספר. גם זה מספר בשבח ישראל שהגם שלא יחנו לפוש אלא ימים מועטים יסעו בהעלות הענן, ואמר על פי ה' יחנו, ואין שייכות לזכרון שניהם אלא למסע, נתכוון להשוות הנסיעה לחנייה לומר כשם שעל פי ה' יחנו ברצון והשלמת דעת לנוח מהדרך כמו כן ברצון השלם היו נוסעים הגם שהיו נוחים זמן מועט.

3. ר' אברהם בן הרמב"ם בספרו המספיק לעובדי ה'

"ואין כוונת הפסוקים המעוררים על הבטחון כגון הפסוק "השלך על ה' יהבך והוא יכלכך" וכיוצא בזה או כוונת הפסוקים המגנים את המאמץ ואת השקידה היתירה כי מפני בטחונו רשאי שומר הדת לישב בחיבוק ידים ללא מאמץ להשגת פרנסתו ולחכות שמזונותיו יבואו לו מן השמים כאותו מן.

4. מהר"ל, נתיב הביטחון א

אף שצריך לעשות כל מעשיו בחכמה ואין סומכין על הנס, מ"מ אל ישען על תבונתו בלבד לומר כי חכמתו יגרם לעשות מה שירצה, רק יבטח בהשם שהוא יוציא מחשבתו אשר חפץ לעשות אל הפעל... ו"ל כי בשעת מעשה ישים בטחונו ומחשבתו אל הש"י שיעזור לו בכל אשר צריך להשתדל. כי כאשר בוטח בו ית' ולא ישען על תבונתו אז יעשה הש"י בקשתו. וזה שאמר הכתוב (שם כ"ט) חודת אדם יתן מוקש ובוטח בה' ישוגב. ור"ל כי כאשר האדם יחוד מורה זה על מעוט בטחון אשר יש לו בו ית' ודבר זה יתן אליו מוקש, כי הוא הפך מה שאמר

בוטח בה' ישוגב, שר"ל שהוא מתחזק ביותר בשביל בטחונו ששם בו ית', כי כאשר יחרד מורה כי אין לו בטחון כלל ודבר זה מוקש אליו:
הפחד גורם שיבואו יסורים על עצמו, כי הכלי אשר הוא שלם וחזק בעצמו אין צריך שיהיה ירא מן השבירה כאשר הוא חזק, אבל כאשר הוא רע (=רעוע) - קל הוא השבירה וזה שהוא מפחד מוכח שאינו שלם והוא כמו כלי רעוע... כאשר הדברים הם שייכים לאדם עצמו אין ראוי לפחד שאין האדם עומד לפורעניות.

5. הרב קוק, עקבי הצאן, מאמר הפחד

הפחד הנפרז, הוא נוטל את זיו החיים של האדם ושל כל החי המרגיש. אין דבר רע ואכזרי בעולם דומה לו. הוא מגדיל את כל הרעות יותר באין ערוך ממה שהם, ומאפיל את זוהר כל הטובות בחתירתו אשר יתתור מתחת ליסודותיהן, להגזים ששם צפונה רעה תחת הטוב הגלוי. מקור כל חולשה, כל רפיון חומרי מוסרי ושכלי, הוא רק הפחד העובר את גבולו. הוא יאיים על האדם שלא יעשה כל דבר לישועתו, שלא ינקוף אצבע להצלתו - שמא ינזק, שמא יביא עליו רעה לא יוכל כפרה - עד שהוא עושהו לחלש ומלא רפיון, עד שמעצלות ואפס מעשה הוא נופל בכל רע.